

ROVARTANI LAPOK

I. kötet.

1884. július.

7. füzet.

A rovargyűjtésről.

I.

Mihelyt a márcziusi napfény meleg sugarai a földet borító hólepet és a tavak s folyóvizek jégpánczélját felolvasztották, a tavasz első hirnökei, a rovarok is felocsudnak dermedtségükből, elhagyják téli szállásaikat és megkezdik tevékeny életüket. Langyos szelek még nem szárították fel a túlságos nedvességet; azért a földben és fakéreg alatt telelő rovarok ilyenkor még késlekednek, legfeljebb verőfényes partokon van némi élénkség, a hol lomha legyek s a piros-tarka bodobácsok élvezik a verőfényt. De annál nyüzsgőbb az élet a tavak és kisebb állóvizek sekély partjain.

Borszeszes üveggel és nem nagyon ritka vízi-rovarhálóval fegyverkezve ide indulunk. A sekély vízben álló növények és a vizen úszó levelek között az apró Hydroporusok és Haliplusok sűrögnek, a virgoncz Laccophilusokkal együtt. A lustább Helophorusok a víz felületére érő növényeken huzzák meg magukat; a piczi Limnebius és Ochthebiusok szintén így akarják kijátszani figyelmünket. De hiában! a vízbe merített és ismét kihúzott hálónkból kiszűrődik a víz, és valamennyien fogva vannak. Most kezdődik a kétségbeesett menekülés! A fürge Hydroporus és Laccophilus nagyot lök magán evezőlábaival, és ha nem vigyázunk rá, ismét a vízbe pottyán és gyorsan a mély víz felé menekül. A nagyobbacska Colymbetes és Agabus-fajok is szívesen időznek ilyenkor a part közelében, de már sokkal óvatosabbak. A nagy Cybister és a Dyticusok már ügyesebben ki tudják kerülni hálónkat, míg a lomha csiborokat (*Hydrophilus*) könnyen kézre keríthetjük.

A poloskákat a hanyatt fekvő ügyesen evező *Notonecta glauca* és nagy számú kisebb *Corisa*-faj képviseli; itt-ott a különös alakú *Ranatra linearis* vagy a gyorsan úszó *Naucoris cimicoides* és a skorpióra emlékeztető *Nepa cinerea* úszkál; de óvatosan fogjuk kezünkbe, nehogy rövidke szipókájának fájdalmas szúrását megemlegesstük. Itt találjuk a csinos *Cymatiát* is a kis *Plea minutissimá*-val, a me-

lyet sajátságos alakjánál fogva első pillanatra alig gondolnánk vízi poloskának.

A vízi rovarokat egész éven át foghatjuk ugyan, de csak késő ősszel és kora tavasszal találjuk nagyobb számmal; némely fajokat pedig éppen csak kora tavasszal gyűjthetünk.

Hazánk némely vidékén, különösen Erdélyben sóstavak is vannak, melyeknek vizében oly rovarok élnek, a melyek más vízben nem találhatók.

Ilyenek a *Hydroporus nigrolineatus* és a *Corisa Fussii*; úgyszintén csak sós vizek partjain élnek a *Cicindela chilo-leuca*, a *Pogonus*-fajok, a *Salda lateralis* és több légyfaj. De azonkívül még számos olyan rovar is lakik a sós vizekben, mely az édes vizekben sem ritka.

A rovaroknak túlnyomó része azonban mégis nem a vízben, hanem a szárazon él s a földön és a levegőben, a növényeken, kövek alatt, a talaj felső rétegeiben stb tartózkodik. Nincsen hely, a hol rovarokra ne akadhatnánk.

Kezdjük a bogarak gyűjtésével, és lássuk, hogyan vadászunk ezekre?

Mikor a föld a tavaszi szelektől már meglehetősen felszikkadt, felkeressük a verőfényes hegyoldalakat. Felfordítjuk a földön heverő köveket, fadarabokat, a melyek alá a futrinka-családhoz tartozó bogarak szoktak meghuzódni. Csoportosan találjuk itt gyakran a szép vörös testű és zöldes vagy kékes szárnyfedőjű *Brachinus crepitans* és *explodens*-t, melyek alfelükön sajátságos poszogó hangot adnak, miközben olyan picziny füstforma lég száll el, mint mikor egy szem puskapor fellobban. Itt tartózkodik azonkívül a *Carabus*, *Calathus*, *Feronia* és *Harpalus*-nemeknek számos faja. Egy-egy *Amara*-fajjal is találkozhatunk, nagyobb részük azonban verőfényes utakon és lejtőkön futkos. Néha egy-egy sütkérező *Cicindela*-példányt riasztunk fel, mely futással is, repüléssel is igyekezik hálónk elől menekülni.

Majd ellátogatunk az erdőkbe is. Erős, vésőforma vaseszközt viszünk magunkkal, a melynek segítségével felfeszegetjük a vén vagy kidőlt fák könnyen leváló kérgét, mely alatt számos nagy és kicsiny rovar keres menedékhelyet. Hegyes, dombos vidékek erdőiben ilyen helyen találjuk a szép ibolyaszínű *Carabus intricatus*-t, meg a *violaceus*, *glabratus* és *Scheidleri*-t sok más bogárfajjal együtt.

Ha e vésővel a földet a fák töve körül felásogatjuk, szintén számos rovarfajt gyűjthetünk borszeszes üvegünkbe. Többet talá-

lünk azonban a lehullott falevelek alatt; itt tanyáznak számos apró futrinka-faj, sok Staphylinida, a Scydmaenidák, a parányi Trichopteryxek és számos más családbeli bogár. Ezeknek gyűjtését igen könnyűvé teszi a rovar-rosta. Az ilyen rosta tulajdonképpen két vászonzacskóból áll, melyeknek felső nyílása egy-egy vékony vas-karikára van varrva. Az egyik zacskó valamivel kisebb és rövidebb; ennek nyitott fenekére egy ritka rosta van erősítve, úgy hogy ha a kisebbik zacskót a nagyobbikba teszszük, a fenekén levő rostán áthulló tárgyak a nagyobbik zacskóba esnek. Az így összeállított rostába, melyet a két felső karikánál fogva tartunk, fák és bokrok töve mellől lehullott leveleket és mindenféle giz-gaszt földestől behányuunk és átrostálunk, minek következtében az apró rovarok a törmelékkal együtt a nagyobbik zacskó fenekére hullanak. A rostán át nem hulló maradékot átvizsgálva, benne a nagyobb rovarokat könnyen megtaláljuk, míg a nagyobbik zacskó fenekén levő finomabb törmeléket vagy a helyszínén átnézzük, vagy egy külön zacskóban hazaviszszük és otthon részletenként gondosan átvizsgáljuk. Így a legkisebb rovar sem kerülheti ki figyelmünket és könnyű szerrel annyi sok és annyiféle rovar gyűjthetünk össze, a mennyit künn a szabadban gyakran hosszas utánjárással is aligha birtunk volna megszerezni.

A rovar-rosta legnagyobb segítségére van a gyűjtőnek tavaszi és őszi gyűjtéseinél. Folyó és állóvizek partjain, erdőkben és más helyeken bokrok alatt, fák tövében, moh között, korhadó növények és falevelek alatt a rosta segítségével számos ritka rovarfajt szedhetünk össze gyűjteményünk számára. Sőt télen kizárólag csak ezzel rovarászhatunk.

A mint a növények fejlődése mind inkább megindul, a rovarok nagy része is azokra huzódik. A növényevők felkeresik tápláló növényeiket; mások meg a virágokra repülnek, azokon keresve és találva táplálékot. Ezekhez ismét számos ragadozó rovar csal a bő zsákmány reménye.

A bogarak gyűjtésére ebben az időszakban legszükségesebb eszköz az u. n. bogárháló. Evvel a mindenki előtt ismeretes lepkeháló mintájára, de erős vászonból készült hálóval réteken és más, fűvel vagy alacsonyabb növényekkel benőtt helyeken mintegy kaszálgatva fogjuk sok mindenféle rovarral együtt a Telephorus és Malachius-féléket, a legtöbb orrmányos bogárfajt, apróbb cinczereket, levélbogarakat és földibolhaféléket. De ne szorítkozzunk a hálózással csupán a rétekre, keressük fel az erdei tisztásokat és vi-

rágos berkeket is, azonkívül a vízi növényeket, a melyeken többi között a cinczérforma szép Donaciák tanyáznak.

Gazdag zsákmányra tehetünk szert a háló segélyével, ha azt alkonyatkor néhány ujjnyira a földtől a fűvön huzogatjuk; sok olyan bogarat foghatunk így, a melyek csak ilyenkor szoktak előbujni, nappal pedig rejtekeikben vannak megvonulva. Így gyűjthetjük a *Rhizotrogus*-fajokat és a cserebogárhoz hasonló szép *Anoxiákat*, kivált az Alföld homokos talajú vidékein.

A marhalegelőkön elhullatott ganéjban tartózkodnak a termetes *Geotrypes*-fajok és a *Copris lunaris*, valamint az *Onthophagus* és *Aphodius*-nemek számos képviselője; a *Gymnopleurusok* ketten-hárman gurítanak egy ganéj-golyót, melyet ivadékaik számára gyúrtak össze; a kis *Sisypthus Schöfferi* juh-ganéjból készített kis golyójával mythologiai névelődjééhez hasonló munkát végez.

A *Necrophorus*, *Hister* és *Dermestes*-fajokat és a nagyobb *Staphylinusok*at dögök alatt találjuk; ha egér, vakondok vagy kígyó hulláját verőfényes helyre teszszük és föléje, hogy a szarka vagy varjú el ne vigye, néhány követ helyezünk, nem egyszer ritkábban előforduló fajok is gyűlnek a csalétekre.

Ledöntött vagy ölbe rakott fákon, vén tölgyek derekán és odvas fűzfákon, kivált alkonyat körül, szép cinczérfélékre és pompabogarakra (*Buprestidae*) akadunk. Lombos, de kivált a fenyves erdőkben a veszni indult fák kérge alatt vagy a nemrég levágott törzseken a szűfélék számos apró faja rág jellemző meneteket; társaságukban rongálják a fát a fenyvesekben a tekintélyes nagyságú *Hylobius* és *Pissodes* fenyőpusztító orrmányos bogarak is.

Ha a vén bükkfák oldalán nőtt redves gombákat összetördeljük, azokban gyakran a szűforma apró *Cis* társaságát találjuk; sőt ha késő ősszel még a rendkívül ritka *Derodontus macularis* is hatalmunkba kerül, fáradozásunk bőven lesz megjutalmazva. Sokféle apró *Staphylinidát* gyűjthetünk könnyű szerrel, ha nyáron mindenféle gombát árnyékos erdőben egy rakásra összehalmozunk; bőven válogathatunk ilyenkor aztán a sok *Homalota*, *Boletobius*, *Gyrophæna* és *Triplax*-fajban, sőt nem ritkán a gyönyörű *Philonthus cyanipennis*-t is odacsálhatjuk.

Ne mulasztjuk el tavasszal a hangyafészkeket szintén megvizsgálni. Gyűjteményünket nem ritkán igen érdekes apró rovarokkal gazdagíthatjuk, a melyek mint a hangyák vendégei vagy zsellérei a hangyafészkekben szoktak tartózkodni.

Biró Lajos.